Europski parlament
2024-2029

Odbor za ribarstvo

2024/2127(INI)

17.10.2025

NACRT IZVJEŠĆA

o višegodišnjem planu za Baltičko more i daljnjim koracima
(2024/2127(INI))

Odbor za ribarstvo

Izvjestiteljica: Isabella Lövin

PR_INI

SADRŽAJ

Stranica

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA 3

OBRAZLOŽENJE.....10

PRIJEDLOG REZOLUCIJE EUROPSKOG PARLAMENTA

o višegodišnjem planu za Baltičko more i daljnjim koracima
(2024/2127(INI))

Europski parlament,

– uzimajući u obzir Uredbu (EU) br. 1380/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. prosinca 2013. o zajedničkoj ribarstvenoj politici, izmjeni uredaba Vijeća (EZ) br. 1954/2003 i (EZ) br. 1224/2009 i stavljanju izvan snage uredaba Vijeća (EZ) br. 2371/2002 i (EZ) br. 639/2004 i Odluke Vijeća 2004/585/EZ[1],

– Uzimajući u obzir Uredbu (EU) 2016/1139 Europskog parlamenta i Vijeća od 6. srpnja 2016. o utvrđivanju višegodišnjeg plana za stokove bakalara, haringe i papaline u Baltičkom moru i za ribarstvo koje iskorištava te stokove, o izmjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2187/2005 i o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1098/2007 (Uredba o višegodišnjem planu za Baltičko more)[2],

– uzimajući u obzir Direktivu 2008/56/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 17. lipnja 2008. o uspostavljanju okvira za djelovanje Zajednice u području politike morskog okoliša (Okvirna direktiva o pomorskoj strategiji)[3],

– uzimajući u obzir Direktivu Vijeća 92/43/EEZ od 21. svibnja 1992. o očuvanju prirodnih staništa i divlje faune i flore[4],

– uzimajući u obzir Uredbu Vijeća (EEZ) br. 2115/77 od 27. rujna 1977. o zabrani izravnog ribolova i iskrcaja haringe u industrijske svrhe, osim za prehranu ljudi[5],

– uzimajući u obzir Direktivu 2009/147/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 30. studenoga 2009. o očuvanju divljih ptica[6],

– uzimajući u obzir Strategiju EU-a za bioraznolikost do 2030., utvrđenu u komunikaciji Komisije od 20. svibnja 2020. naslovljenoj „Strategija EU-a za bioraznolikost do 2030. godine – Vraćanje prirode u naše živote” (COM(2020)0380),

– uzimajući u obzir komunikaciju Komisije od 5. lipnja 2025. naslovljenu „Europski pakt o oceanima” (COM(2025)0281),

– uzimajući u obzir Konvenciju o zaštiti morskog okoliša Baltičkog mora iz 1992. (Helsinška konvencija), koja je stupila na snagu 17. siječnja 2000., i Komisiju za zaštitu morskog okoliša Baltičkog mora, poznatu i kao Helsinška komisija (HELCOM),

– uzimajući u obzir pozadinsku analizu koju je zatražio Odbor za ribarstvo Europskog

[1] SL L 354, 28.12.2013., str. 22., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/1380/oj.
[2] SL L 191, 15.7.2016., str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/1139/oj.
[3] SL L 164, 25.6.2008., str. 19., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/56/oj.
[4] SL L 206, 22.7.1992., str. 7., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1992/43/oj.
[5] SL L 247, 28.9.1977., str. 2., ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1977/2115/oj.
[6] SL L 20, 26.1.2010., str. 7., ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2009/147/oj.

parlamenta naslovljenu „The multiannual plan for the Baltic Sea – A change in management needed” (Višegodišnji plan za Baltičko more – potrebna promjena u upravljanju), koju je u kolovozu 2025. objavila Glavna uprava za koheziju, poljoprivredu i socijalnu politiku[7],

– uzimajući u obzir studiju Službe Europskog parlamenta za istraživanja iz rujna 2025. naslovljenu „Evaluation of the Baltic Sea Multiannual Plan Regulation – European Implementation Assessment” (Evaluacija Uredbe o višegodišnjem planu za Baltičko more – procjena provedbe na europskoj razini),

– uzimajući u obzir izvješće Europske agencije za okoliš od 29. rujna 2025. naslovljeno „Europe’s environment and climate: knowledge for resilience, prosperity and sustainability” (Europski okoliš i klima: znanje za otpornost, blagostanje i održivost),

– uzimajući u obzir izvješće Helsinške komisije od 31. listopada 2023. naslovljeno „State of the Baltic Sea 2023 – Third HELCOM holistic assessment 2016-2021” (Stanje Baltičkog mora 2023. – treća sveobuhvatna procjena HELCOM-a za razdoblje 2016. – 2021.),

– uzimajući u obzir izvješće Međunarodnog vijeća za istraživanje mora (ICES) od 26. studenoga 2024. naslovljeno „Baltic Sea ecoregion – Ecosystem Overview” (Ekoregija Baltičkog mora – pregled ekosustava), savjet ICES-a za 2024., odjeljak 7.1.,

– uzimajući u obzir izvješće ICES-a iz 2022. naslovljeno „Workshop on ICES reference points (WKREF1)” (Radionica o referentnim točkama ICES-a (WKREF1)), znanstvena izvješća ICES-a, 4:2. str. 70.

– uzimajući u obzir izvješće ICES-a iz 2022. naslovljeno „Radionica o referentnim točkama ICES-a (WKREF2)”, znanstvena izvješća ICES-a, 4:68. str. 96.

– uzimajući u obzir izvješće ICES-a iz 2023. naslovljeno „Radionica o smjernicama i metodama za osmišljavanje i evaluaciju planova obnove stokova kategorije 1 i 2 (WKREBUILD2)”, znanstvena izvješća ICES-a, 5:112. str. 79.

– uzimajući u obzir izvješće Zajedničkog istraživačkog centra Komisije iz studenoga 2024. naslovljeno „Scientific Technical and Economic Committee for Fisheries (STECF) – The 2024 Annual Economic Report on the EU Fishing Fleet (STECF-24-03 & STECF-24-07)” (Znanstveni tehnički i gospodarski odbor za ribarstvo (STECF) – godišnje gospodarsko izvješće o ribarskoj floti EU-a za 2024. (STECF-24 – 03 i STECF-24 – 07)),

– uzimajući u obzir izvješće Međuvladinog panela o klimatskim promjenama (IPCC) iz rujna 2019. naslovljeno „Special Report on the Ocean and Cryosphere in a Changing Climate” (Posebno izvješće o oceanima i kriosferi u kontekstu klimatskih promjena),

– uzimajući u obzir izvješće Službe za pomorstvo programa Copernicus iz rujna 2025.

[7] Analiza konteksta – „The multiannual plan for the Baltic Sea – A change in management needed” (Višegodišnji plan za Baltičko more – potrebna promjena u upravljanju), Europski parlament, Glavna uprava za koheziju, poljoprivredu i socijalnu politiku, Resorni odjel za regionalni razvoj, poljoprivredu i ribarstvo, kolovoz 2025.

naslovljeno „9th edition of the Copernicus Ocean State Report” (Deveto izdanje izvješća o stanju oceana programa Copernicus),

– uzimajući u obzir izvješće instituta u Potsdamu o istraživanju utjecaja na klimu od 24. rujna 2025. naslovljeno „Planetary Health Check 2025: A Scientific Assessment of the State of the Planet” (Provjera planetarnog zdravlja 2025.: znanstvena procjena stanja planeta);

– uzimajući u obzir zajedničku izjavu Glavne uprave Komisije za pomorstvo i ribarstvo i ICES-a od 18. rujna 2025. naslovljenu „Adaptive science and coordinated governance for cross-sector action towards Baltic Sea recovery” (Adaptivna znanost i koordinirano upravljanje za međusektorsko djelovanje za oporavak Baltičkog mora),

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za ribarstvo od 28. travnja 2025. naslovljeno „Radni dokument o provedbi Uredbe (EU) 2016/1139 („baltički višegodišnji plan”)”,

– uzimajući u obzir članak 55. Poslovnika,

– uzimajući u obzir izvješće Odbora za ribarstvo (A10-0000/2025),

A. budući da višegodišnji plan EU-a za ribarstvo Baltičkog mora (Uredba o višegodišnjem planu za Baltičko more) nije postigao svoje ciljeve i nije doveo do obnove i održavanja populacija izlovljavanih vrsta iznad razina koje mogu proizvesti najviši održivi prinos, kao ni do primjene pristupa upravljanju ribarstvom utemeljenog na ekosustavu, što je dovelo do brojnih katastrofalnih socioekonomskih posljedica za sektor ribarstva;

B. budući da su se stokovi bakalara u Baltiku rapidno smanjili i da se nisu oporavili unatoč tome što je od 2019. zabranjen ciljani ribolov;

C. budući da mali priobalni ribolov čini 92 % plovila u Baltičkom moru, dok iskrcava samo 7 % ukupne mase, no ipak čini 22 % iskrcane vrijednosti, što pokazuje veću dodanu vrijednost u tom segmentu flote;

D. budući da se, prema procjenama Znanstvenog, tehničkog i gospodarskog odbora Komisije za ribarstvo, od pokretanja Uredbe o višegodišnjem planu za Baltičko more bruto dodana vrijednost za male ribare drastično smanjila, čime se ugrožava sigurnost opskrbe hranom i povećava ovisnost EU-a o uvozu;

E. budući da Baltičko more trpi višestruke pritiske izazvane ljudskim djelovanjem, kao i dugoročnu degradaciju te je posebno osjetljivo zbog plitkog morskog bazena s genetski jedinstvenim vrstama koje su se razvile kako bi živjele u bočatim vodama prirodno niske razine saliniteta i kisika;

F. budući da, iako su se pritisci na početku proizvodnog lanca, kao što su utovar hranjivih tvari i onečišćujuće kemikalije, poput žive i polikloriranog bifenila, s vremenom smanjili, ribarstvo i dalje snažno opterećuje ključne riblje stokove;

G. budući da učinci zagrijavanja morske vode zbog globalnih klimatskih promjena posebno brzo djeluju u Baltičkom moru te se očekuje da će dovesti do daljnjih dalekosežnih i uglavnom nepoznatih posljedica, uključujući nesigurnost u pogledu

budućih reproduktivnih kapaciteta ribljih populacija;

H. budući da države članice i dalje odlučuju o opasno visokim kvotama za riblje stokove koji su na rekordno niskim razinama biomase ili blizu njih, zanemarujući razine propisane Uredbom o višegodišnjem planu za Baltičko more i Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji, koje također zahtijevaju uravnotežene prehrambene mreže i stokove zdrave veličine i starosti;

I. budući da je 1995. u regiji Baltičkog mora dopušten industrijski ribolov radi ribljeg brašna i ribljeg ulja, a od tada je ribarstvo preoblikovano u okviru pojedinačnih prenosivih sustava kvota kako bi se u njima nalazilo što više većih plovila koja dominiraju iskrcajem haringe; budući da se danas u Švedskoj i Finskoj samo 10 % odnosno 17 % ulova koristi za izravnu prehranu ljudi;

J. budući da su procjene pojedinačnih vrsta i znanstveni savjeti u trenutačnim okolišnim uvjetima doveli do strukturnog precjenjivanja reproduktivne sposobnosti stoka i ukupne veličine stoka;

K. budući da savjeti ICES-a ne naglašavaju u dovoljnoj mjeri pitanja rizika te bi ih trebalo poboljšati kako bi više odražavali kvalitetu procjena i relevantnih pitanja;

L. budući da je ICES u rujnu 2025., zajedno s Glavnom upravom Komisije za pomorstvo i ribarstvo, izjavio da za Baltičko more „tradicionalno ujednačeno upravljanje jednom vrstom više nije dovoljno za suočavanje s utvrđenom složenom situacijom”;

M. budući da Sjedinjene Američke Države, Kanada, Novi Zeland i Australija primjenjuju oprezniji pristup za određivanje kvota od EU-a te uključuju izričite rezerve za neizvjesne situacije i automatski pokrenute planove obnove u slučaju kršenja graničnih vrijednosti;

N. budući da odluke o ukupnom dopuštenom ulovu, tehnička pravila i korektivne mjere nisu u skladu sa zahtjevom iz članka 5. Uredbe o višegodišnjem planu za Baltičko more da se donesu mjere „kako bi se osigurao brz povratak dotičnog stoka na razine iznad onih koje mogu proizvesti najviši održivi prinos”;

O. budući da je Uredba o višegodišnjem planu za Baltičko more zamišljena kao fleksibilan okvir koji treba prilagoditi u skladu s regionaliziranim pristupom, no da su takve promjene imale ograničen uspjeh;

P. budući da ih, iako se u nekoliko uredbi EU-a iz Uredbe o uspostavi višegodišnjeg plana za Baltičko more navodi kako izbjeći rizike i procijeniti zdrave stokove i komponente ekosustava, odluke o upravljanju nisu u dovoljnoj mjeri slijedile;

Q. budući da se u sustavu donošenja odluka EU-a o ukupnom dopuštenom ulovu trenutačno razlikuje upravljanje ciljnim vrstama od potreba za zaštitom drugih vrsta, iako su one dio istog ekosustava i imaju iste zahtjeve za postizanje zdravog stanja;

R. budući da je predacija autohtonih vrsta prirodan dio baltičkog ekosustava; budući da znanstveni dokazi pokazuju da se njihov utjecaj na riblje populacije treba lokalizirati, prilagoditi kontekstu i da su ukupni učinci i dalje ograničeni;

S. budući da se pripremne rasprave o odlukama o ukupnom dopuštenom ulovu održavaju na Forumu za ribarstvo Baltičkog mora (BALTFISH), skupini koja nije transparentna u odnosu na druga pripremna tijela i radne skupine EU-a;

Hitne mjere

1. poziva Komisiju i Vijeće da iskoriste sve dostupne pravne instrumente kako bi zaustavili svako daljnje pogoršanje koje bi moglo dovesti do potpunog kolapsa ribljih stokova u Baltičkom moru, među ostalim uporabom delegiranih akata, zajedničkih preporuka i članaka 5. i 8. Uredbe o višegodišnjem planu za Baltičko more, odredbi iz članka 12. ZRP-a i inicijativa država članica u okviru članaka 8., 11., 13., 17. i 20. ZRP-a, bilo jednostrano, bilo regionalizacijom na temelju članka 18.;

2. potiče Komisiju da zaustavi uobičajeni pristup kontinuiranom ribolovu u Baltičkom moru i da umjesto toga prijeđe u fazu oporavka i obnove;

3. poziva na hitnu provedbu zaštitnih rezervi kao odgovor na nedavnu, opetovanu i strukturnu precijenjenost veličine i produktivnosti većine baltičkih ribljih stokova, što je dovelo do godina neotkrivenog prelova; potiče Vijeće da utvrdi ukupni dopušteni ulov za najmanje 50 % ispod prevelikog ribolovnog pritiska za sve stokove koji su ispod graničnih razina navedenih u Uredbi o višegodišnjem planu za Baltičko more;

4. poziva države članice i Komisiju da razmotre pokretanje hitnih mjera u skladu s člancima 12. i 13. ZRP-a i da se brzo pripreme za djelovanje analizom troškova i koristi zatvaranja većine ribolovnih aktivnosti, navodeći gubitak prihoda, sredstava za život, sigurnost opskrbe hranom i buduće troškove nedjelovanja;

5. poziva Komisiju da pripremi popis daljnjih korektivnih mjera, kako je navedeno u članku 5. Uredbe o višegodišnjem planu za Baltičko more, koje se mogu primijeniti na temelju odredbi postojećeg zakonodavstva kako bi se postigao oporavak stokova koji su trenutačno na kritičnim razinama u Baltičkom moru;

6. ističe da takve korektivne mjere moraju uključivati stvaranje područja za oporavak ribljih stokova i zabrana ribolova usmjerenih na agregacijska područja za zimu i prije mriještenja, kao i na mrijestilišta i rastilišta, u skladu s odredbama zakona o obnovi prirode;

7. podsjeća Komisiju da je potrebno očuvati ribolovne aktivnosti za ljudsku potrošnju s ograničenim iskrcajem kako bi se omogućilo obavljanje tih ribolovnih aktivnosti tijekom faza obnove, a time i podržao pravedan prijelaz na ribarsku flotu s niskim emisijama ugljika i niskim utjecajem na okoliš;

Promjena znanstvenih savjeta

8. potiče Komisiju da odmah zatraži od ICES-a da izradi savjete za više vrsta koji se temelje na ekosustavu i kojima se uzimaju u obzir okolišne promjene, što uključuje referentne vrijednosti koje se temelje na ekosustavu i ribolovnu smrtnost prilagođenu ekosustavu, kao i komplementarne pokazatelje kojima se Uredba o višegodišnjem planu za Baltičko more usklađuje sa zahtjevima Okvirne direktive o pomorskoj strategiji, na primjer kako bi se uključili pokazatelji za velike ribe;

9. poziva Komisiju da od ICES-a zatraži da u znanstvene savjete uključi zaštitne rezerve i da ukine svaku upotrebu raspona iznad najvišeg održivog prinosa te da izda savjete o utvrđivanju „gornjih granica ekosustava” kojima se ograničava ukupna biomasa koja se može ukloniti iz ekosustava;

10. poziva Komisiju da zahtijeva da se u svim procjenama stokova upotrebljavaju referentne razine biomase (BMSY), što se odražava u ciljevima Uredbe o uspostavi višegodišnjeg plana za Baltičko more i ZRP;

11. poziva Komisiju da zatraži znanstvene savjete u kojima se jasno ističu rizici povezani s trenutačnim stanjem okoliša i povećanom neizvjesnošću zbog klimatskih promjena;

12. poziva Komisiju da zatraži reviziju postojećih pravila o kontroli ulova, prepoznajući da je to unutarnji postupak ICES-a jer ovisi o novim zakonodavnim pravilima ili izmijenjenom tumačenju postojećih pravila;

13. poziva Komisiju da zatraži od ICES-a da izradi smjernice za države članice i Komisiju o tome kako tumačiti znanstvene savjete kako bi bili u skladu s ekosustavom i pristupom predostrožnosti, uz ponovnu uspostavu otpornosti Baltičkog mora;

14. poziva Komisiju da razmotri razvoj jasnih i transparentnih pravila za određivanje ukupnog dopuštenog ulova koja su usko usklađena s ciljevima Uredbe o višegodišnjem planu za Baltik i u skladu s novim savjetima za više vrsta koji se temelje na ekosustavu; poziva Vijeće da objavi godišnja izvješća u kojima se objašnjavaju i opravdavaju odluke o ukupnom dopuštenom ulovu i druge mjere kako bi postupak utvrđivanja ukupnog dopuštenog ulova i rasprave BALTFISH-a postali otvoreni i transparentni široj javnosti te kako bi se države članice pozvalo na odgovornost za svoje odluke;

15. poziva države članice i Komisiju da svaki pristup prirodnim predatorima temelje na znanosti, dajući prednost preventivnim, nesmrtonosnim i lokalno usmjerenim mjerama, te da osiguraju odgovarajuće praćenje, financiranje i suradnju među dionicima kako bi se provele učinkovite prakse ublažavanja;

Pravne izmjene

16. potiče Komisiju da pokrene reviziju Uredbe o višegodišnjem planu za Baltičko more kako bi se uključile referentne točke ekosustava kojima se definira „siguran operativni prostor” koji uključuje produktivnost, trofičke odnose, biološku raznolikost, utjecaje na staništa i okolišne kapacitete, uz pružanje zaštitnih mjera kojima se ograničavaju pretjerano optimistični savjeti za pojedinačne stokove; naglašava da revizija mora uključivati mehanizme za odgovor za okoliš kojima se pokreću mjere upravljanja koje zahtijevaju smanjenje ribolovnog pritiska na sve stokove kako bi se zaštitio cijeli prehrambeni lanac ako referentne točke ekosustava upućuju na smanjenje ukupne produktivnosti ekosustava;

17. poziva Komisiju da uspostavi skupinu za upravljanje ekosustavom Baltičkog mora koja će uključivati stručno znanje HELCOM-a i ICES-a te da uspostavi stalnu savjetodavnu platformu za dionike koja će se sastojati uglavnom od lokalnih aktera u obalnim zajednicama, kao što su komercijalni ribari, rekreacijski ribari, dionici u turizmu, nevladine organizacije i lokalna tijela, kako bi se doprinijelo donošenju odluka o

ukupnom dopuštenom ulovu i drugim mjerama;

18. poziva Komisiju da pojasni i utvrdi pravila za prihvatljive razine rizika i vremenske okvire u vezi s obvezama obnove stokova, obnove prirode i očuvanja zdravih ekosustava;

19. poziva Komisiju i Vijeće da razmotre pravno obvezujuća pravila za mjere koje treba automatski poduzeti ako stokovi padnu ispod graničnih vrijednosti utvrđenih u skladu s predostrožnim pristupom, usklađujući EU s regijama u kojima se bolje upravlja, kao što su Australija, Novi Zeland, Kanada i Sjedinjene Američke Države;

20. poziva Komisiju i Vijeće da ponovno uvedu zabranu ribolova osim za prehranu ljudi koja je bila na snazi do 1995., kada su iznimke prvotno bile dopuštene samo „pod uvjetom da takav ribolov ne podrazumijeva rizik od nepovratne ekološke štete”;

21. poziva Komisiju i Vijeće da predlože moratorij na industrijski ribolov povlačnim mrežama (koćama) i zaustavljanje svih vrsta ribolova pridnenim povlačnim mrežama (koćama) u obalnim i plitkim područjima te u svim vrstama zaštićenih morskih područja dok se ne razviju takva pravna pravila i kriteriji;

°

° °

22. nalaže svojoj predsjednici da ovu Rezoluciju proslijedi Vijeću i Komisiji.

OBRAZLOŽENJE

Baltičko more u krizi je i potrebno je hitno promijeniti način na koji postupamo prema tom morskom bazenu. Kratkoročno je nevažno postoji li dovoljno pravila jer Baltičko more ne može čekati ažurirana ili nova pravila. Na ministarskom sastanku „Naš Baltik" u Stockholmu u rujnu 2025. izvršni tajnik HELCOM-a sažeo je:

„Da je naše more bolnički pacijent, bilo bi u kritičnom stanju. Preživljavanje je i dalje moguće, ali ne i zajamčeno. Pacijent kojem je potrebna intenzivna njega, koji zahtijeva hitan i trajan rad kompetentnih i iskusnih liječnika, pri čemu uspjeh ovisi o pravodobnoj primjeni najboljih, najsuvremenijih terapija."

U ovom se izvješću hitno poziva na djelovanje i predlažu se važne promjene u dugoročnoj perspektivi. Međutim, potreba za hitnim liječenjem tog pacijenta, Baltičkog mora, nije nešto o čemu treba raspravljati, već je riječ o hitnom djelovanju s obzirom na trenutačne okolnosti.

Ovaj prijedlog nije ni zahtjev za postupne prilagodbe. To je poziv na nužno i hitno ispravljanje sustavnih regulatornih propusta. Ako se poduzmu mjere, te će promjene omogućiti održiv put prema ekološkom oporavku, povećanju prihoda za obalne ribare, većoj sigurnosti opskrbe hranom i usklađenosti s pravom EU-a.

Mjere predložene u ovom prijedlogu trebalo bi tumačiti kao tri zasebna dijela s različitim rokovima:

1. hitne mjere koje se mogu poduzeti unutar postojećih okvira;

2. Koraci potrebni za razvoj odgovarajućih znanstvenih savjeta o ekosustavima i referentnih točaka;

3. prijedlozi novog pristupa upravljanju Baltikom koji će iziskivati pravne izmjene višegodišnjeg plana.

Povrat ekosustava hitnim djelovanjem

Jasno je da je baltičkom ekosustavu potrebno ponovno postavljanje i da status quo nije prihvatljiv. Ribolov uglavnom radi proizvodnje ribljeg brašna za hranidbu uzgajališta lososa i vidrica nije dovoljan razlog da se u budućnosti ugroze usluge ekosustava zdravog Baltičkog mora. Nekoć brojni stokovi bakalara u Baltiku tragično su se smanjili, a biomasa komercijalnih ribljih stokova sada je na povijesno niskoj razini, što je mali dio onoga što bi Baltičko more moglo proizvesti u neizlovljenom stanju. Baltičko more treba usmjeravati prema oporavku putem jasno izraženih ciljeva koji se odnose na razine sigurnosti riba te njihovu veličinu i dobnu raspodjelu, uzimajući u potpunosti u obzir druge dobro poznate aspekte ekosustava. Mora se zaustaviti biomanipulacija u cijelom morskom bazenu. Umjesto toga, Baltičko more trebalo bi se pretvoriti u pilot-područje za novo cjelovito upravljanje ekosustavom, dajući prednost ribolovu za ljudsku potrošnju s malim utjecajem i novim znanstvenim pristupima.

Utvrđivanje ciljeva za biomasu koji su znatno iznad onih koji se trenutačno primjenjuju najbrži je način da se osigura sigurnosna granica za promjene povezane s eutrofikacijom,

onečišćenjem i porastom temperature vode te njihovim posljedicama za nesigurnost povezanu s promjenama ribljih stokova. To se može i mora učiniti danas s pomoću svih postojećih alata i pravila koji su na snazi. Postojeće razine ukupnog dopuštenog ulova vjerojatno će se smanjiti za nekoliko godina, ali u konačnici će obnovljeni i otporniji ekosustav donijeti goleme koristi obalnim ribarskim zajednicama i našim građanima.

Jačanje biomase komercijalnih ribljih stokova u Baltičkom moru ključno je i za otpornost cijelog ekosustava, što je posebno važno u kontekstu brzih klimatskih promjena. Ocean je velik ponor ugljika i sekvestrira gotovo trećinu svih emisija CO2 koje uzrokujemo. Zdrave populacije divljih riba ključne su za održavanje kapaciteta mora za sekvestraciju ugljika te su važne za stabilizaciju cijelog prehrambenog područja.

Visoka biomasa ribe također bi osigurala sigurnost opskrbe hranom u vrijeme geopolitičke nestabilnosti. Time bi se pridonijelo i čišćim i jasnijim vodama, smanjenju raširenosti mikroalgi i obnovilo zdravlje obalnih ekosustava.

Gospodarski snažniji riblji stokovi stabilizirali bi i ribarstvo osiguravanjem dugoročno predvidljivijih ulova, čime bi se smanjila ranjivost ribara i obalnih zajednica. To bi značilo i manje vremena provedenog na ribolovu, čime bi se smanjila potrošnja goriva i time otvorio put skladnijoj zelenoj i pravednoj tranziciji uklanjanjem ovisnosti o fosilnim gorivima.

Nova znanstvena potpora i savjeti u svijetu koji se mijenja

Sustav osmišljavanja i razvoja znanstvenih savjeta zahtijeva reformu. ICES pruža vrijedne procjene stokova i primjećuje neizvjesnost, ali ne primjenjuje zaštitne rezerve. Tu odgovornost snose rukovoditelji koji su se u više navrata odlučili za rizične odluke. Europska komisija stoga mora zahtijevati od ICES-a da dostavi jasnije sažetke rizika, neizvjesnosti i ključnih pitanja relevantnih za svaki savjet. Osim toga, procjene jedne vrste više se ne mogu smatrati dostatnima ako postoje očiti učinci na razini ekosustava. Savjeti se moraju temeljiti na pristupu koji se istinski temelji na ekosustavu.

To je nužna promjena. Upravljanje ribarstvom karakterizira predugo izolirano postupanje s vrstama, ne uzimajući u obzir njihovu ulogu u širim ekosustavima, iako se i Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji i ZRP-om (od 2013.) utvrđuje pristup temeljen na ekosustavu. Ptice, sisavci i riblje vrste koje nisu ciljane ovise o istim resursima, a njihove se potrebe moraju odražavati u određivanju kvota. Zdrave i raznolike riblje populacije neophodne su ne samo za morsku bioraznolikost nego i za sigurnost opskrbe hranom pod klimatskim pritiskom, kako za ljude tako i za druge vrste koje žive u Baltičkom moru.

Znanstveno gledano, veće i uravnoteženije populacije omogućile bi sigurnije i točnije procjene potreba ekosustava i razina biomase, čime bi se spriječio trenutačni ciklus utvrđivanja kvota kojim se stokovi drže blizu praga kolapsa. Ako dođe do smanjenja složenosti mješovitog ribolova, u kojem slabije sastavnice stokova smanjuju kvote i koče sektor, zdravija biomasa osigurala bi budućnost i malim priobalnim ribarima koji danas ne mogu ni uloviti kvote koje su im dodijeljene. Naposljetku, povećanim zalihama ublažili bi se sukobi s prirodnim grabežljivcima, čime bi se smanjila konkurencija za oskudne resurse.

Fragmentirano pravno pomorsko okruženje

Jedno je od ključnih pitanja pravna dvosmislenost oko višegodišnjeg plana i njegova odnosa s

Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji, zajedničkom ribarstvenom politikom (ZRP) i nacionalnim obvezama. Višegodišnji plan izravno je povezan s Okvirnom direktivom o pomorskoj strategiji, kojom se ribarstvo obvezuje na sprečavanje degradacije ekosustava i očuvanje bioraznolikosti, prehrambenih mreža i strukture ribljih stokova, raspodjele dobi i veličine. Međutim, u praksi se s tim zahtjevima postupa kao s težnjama, a ne kao s obvezama. Stoga je potrebno pojasniti hijerarhiju i interakciju između višegodišnjeg plana, Okvirne direktive o pomorskoj strategiji, ZRP-a i nacionalnih mjera kako bi se osigurala regulatorna usklađenost i provedivi rezultati, a ne fakultativni ciljevi.

Unatoč dobrim namjerama, višegodišnjim planom upravljanja za Baltičko more nije ostvareno održivo ribarstvo. Uz iznimku haringe u Riškom zaljevu i u određenoj mjeri stoka iverka zlatopjega, većina komercijalnih ribljih stokova smanjuje se ili je već iscrpljena. Ta je izjava potkrijepljena znanstvenim savjetima ICES-a, sveobuhvatnim preispitivanjem HELCOM-a za 2023. i popratnim studijama dostavljenima odboru za ribarstvo (PECH). Problem nije nezakonit ribolov, već sustavni prelov unutar politički dogovorenih ukupnih dopuštenih ulova. Iako je Europski parlament suzakonodavac, dosad se suzdržao od slanja snažne poruke neslaganja Vijeću. U ovom se izvješću tvrdi da su takve poruke sada ključne. Glavni cilj višegodišnjeg plana da se izlovljene vrste zadrže iznad razina koje mogu proizvesti najveći održivi prinos nije ispunjen, a ribari su ostali bez ulova i prihoda. Umjesto toga, u odlukama je sustavno zanemareno načelo predostrožnosti, prekršeni su pragovi kao što je Btrigger i narušeno zdravlje ekosustava ugrožavanjem ne samo ribljih stokova nego i šireg morskog okoliša.

Baltičko more, kao pacijent, u našim je rukama. Pretrpjelo je gubitke vitalnih funkcija, primjerice kada su stokovi bakalara prešli prag za hitnu pomoć. Unutarnje krvarenje mora se zaustaviti, a njegov dišni sustav mora se sanirati. Tom pacijentu nije potrebna dulja rasprava o tome koje postupke treba ispitati ili koje daljnje preglede treba provesti. Stručnjaci jasno tvrde: pacijentu je hitno potrebna pomoć.